

БАҲАР НӘҒМӘСИ

Бир гуш учду бизим баға,
Сәһәр-сәһәр охумаға.
Гонду јашыл бир будаға,
Деди: көзәл баһар кәлир.

Күнәш күлдү, әриди гар,
Јердән көјә галхды бухар...
Ҷошан селләр, дашан чајлар
Деди: көзәл баһар кәлир.

Чичәкләнди һәр дағ, мешә,
Гызыл лалә гонду дөшә.
Пычылдајыб көј бәнөвшә
Деди: көзәл баһар кәлир.

Чобан галхды бир јәјлаға,
Сүрүсүнү јәјды даға,
Бахды сола, бахды саға,
Деди: көзәл баһар кәлир.

Түтәкләрин инчә сәси,
Кәкликләрин шән нәғмәси,
Булағларын зүмзүмәси
Деди: көзәл баһар кәлир.

Учан булуд, чахан шимшэк,
Јаған јағыш, әсән күләк,
Тәбиәти дујан үрәк
Деди: көзәл баһар кәлир.

ЈАЈ

Јајдыр... Күнәш парлајыр,
Һава саф, һәр јан ачыг.
Јашыл бағлар чағырыб
Бизә дејир: сејрә чых!

Будаглары бәзәјиб
Гаракөзлү албалы.
Әтирли, бал кимидир
Гајсы, көјәм, шафталы.

Јерә әјиб башыны
Бүтүн ағачлар бардан.
Ганад ачыб сәрчәләр
Учушур јувалардан.

Күнәш гызыр, чимирик
Һәр күн дәниздә, чајда,
Бизә маһны сөјләјир
Ахан булаг да, чај да.

ПАЈЫЗ

Пајыз кәлиб, күләкләр
Кәзир јенә бағлары.
Һәр тәрәфә совурур
Саралмыш јарпағлары.
Ахыб кедир булудлар
Јенә дә карван-карван,
Дәрәләри, дағлары
Бүрүјүр чискин, думан.
Мәрчан кими гызармыш
Моруглар парылдајыр,
Ағачларда гарғалар
Сәс салыб гарылдајыр...
Јағыр күчлү јағышлар,
Күнләрчә вермир ара.
Алмаз кими шеһ дүшүр
Бағчалара, бағлара.

ГЫШ КЕЧӘСИНДӘ

Гыш кәлибдир, ағ өртүјә
Бүрүнүбдүр бајыр-бача,
Ноғул сәпир башымыза
Шахта баба гар јағдыгча.
Гар басмышдыр дүзәнләри,
Дәрәләри, дик дағлары.
Мәнзилләрдә соба јаныр,

Исиндирир отаглары.
Бығлы пишик өз јериндә
Узанараг мүркүләјир.
Одур, јенә гары нәнә
Нәвәсинә нағыл дејир.
Нәнәсинин гучағында
Әјләшәрәк дејир Елман:
— Нечә олду јекә дивдән
Күчлү чыхды кичик Чыртдан?
Нәнә дејир: — Ағрын алым,
Күч биликдә, ағылдадыр.
Елә билмә, гәшәнк балам,
Гәһрәманлыг нағылдадыр.
Чохдур бизим өлкәмиздә
Адлы-санлы гәһрәманлар.
Халг онларын шәрәфинә
Јаратмыш көзәл дастанлар.
Көрпә гузум, илләр кечәр
Бөјүјәрсән бир күн сән дә,
Гүнәринлә гәһрәманлыг
Көстәрәрсән бу вәтәндә...

Елә бу вахт пәнчәрәдән
Јаваш-јаваш бојланыр ај.
Елман јумур көзләрини,
Нәнә она дејир лајлај.

БАЈРАМ КҮНҮ

Јатағындан сәһәр-сәһәр,
Галхан кими деди Чәфәр:
— Јаз бајрамы кәлиб, нәнә;
Шар алмысан бу күн мәнә?
Нәнә деди: — Алмышам бах;
Ики шарла, ики бајраг.
Бу бајрагла шар сәниндир,
Бу да кичик Елшәниндир.
Ушаглар чох севиндиләр...
Тәзә палтар кејиндиләр.
Әлләриндә бајрагла шар
Мејданчаја јолландылар.
Елшән көјә атды шары,
Деди: — Кәзсин улдузлары,
Марсдан мәнә версин хәбәр.
Күлүмсәјиб деди Чәфәр:
— Мәним шарым учсун күнә,
Ордан хәбәр версин мәнә.

КҮЛМӘЛИДИР

Бүтүн ушаглар дуруб
Јујунур сәһәр-сәһәр.
Нәдәнсә әл-үзүнү
Јумагдан горхур Сәфтәр.

Узандыгча узаныр
Гапгара дырнаглары.
Нәрдән дә мүрәккәблә
Бојаныр јанаглары.

Кирли олур һәмишә
Пинти Сәфтәрин әли,
Ону көрәнләр дејир:
Күлмәлидир, күлмәли!

Сәлигәли сахлајыр
Намы китаб-дәфтәри.
Сиз һамынын әксинә
Көрүрсүнүз Сәфтәри.

Әјри-үјрү хәтт чәкир
Китабын һәр јериндә.
Ләкәсиз вараг олмаз
Онун дәфтәрләриндә.

Бир адәтдир: ушаглар
Сојунуб јатан заман,
Намысы палтарыны
Асыр палтарасандан.

Сәфтәр күндә бир јана
Туллајыр палтарыны,
Бә'зән тахтын алтында
Ахтарыр шалварыны.

Бә'зән итир папағы,
Дәрсә кедир папагсыз.
Онун ајаггабысы
Олур чох заман бағсыз.

Нә мәктәбдә, нә евдә
О дејил сәлигәли,
Сәфтәри көрән дејир:
— Күлмәлидир, күлмәли.

ЈОЛДАШЛЫГ КӨМӘЈИ

Һәр заман шән, бәхтијар,
Күләрүзлү Әнвәрин
Көзләриндә бир дәрин
Кәдәр дујду ушаглар.
Суал вериб јер-јердән
Сорушдулар Әнвәрдән:
— Нә вар?
— Сәнә нә олуб?
— Нәдәндир рәнкин солуб?
— Анам хәстәдир бир аз.
— Горхма, һеч бир шеј олмаз.
— Горхмурам, анчаг мәним
Вахтым јох дәрс өјрәним.
— Горхма, анан сағалар.
Дәрсинчүн дә вахт галар,
Ев ишләрини бурах,
Кечә јатма, дәрсә бах, —
Тәсәлли вериб Сәрвәр
Сөјләди белә сөзләр.
Лакин динмәди Елман,
Мәктәбдән чыхан заман
Башга сәмтә јөнәлди,

Дүз Әнвәркилә кәлди.
Көмәк етди Әнвәрә,
Данышмады бош јерә.

АҒАЧЛАРЫН ШИКАЈӘТИ

Шикајәт едир
Бағчалар-бағлар:
«Бизи инчидир
Надинч ушағлар.
Һарда күл көрсә,
Дәчәлләр дәрир.
Јашыл бағлара
Чох зәрәр верир.
Надинчләр кәзир
Јашыл бағлары.
Гырыр-сындырыр
Көј будағлары».
Көј јарпағ ачмыш
Көрпә будағлар
Дејир: «Гырмајын
Бизи, ушағлар!
Бој атыб јайда
Дирчәлирик биз.
Көнүл охшајар
Јашыл көлкәмиз.
Бағда кәзмәјин
Бир гајдасы вар.
Ағач гырмасын

Кәрәк ушағлар.
Бу дәчәлликдән
Кәлин әл чәкин,
Бачардыгча сиз
Күл, чичәк әкин.
Бол ағач әксә
Ушағлар әкәр,
Бағ кими олар
Һәр кәнд, һәр шәһәр».

ЈАХШЫ ЈОЛДАШ

Бир истираһәт күнү
Күчәдән өтән заман,
Рамизлә гаршылашды
Мәктәб јолдашы Заман.
Рамиз бөјүк севинчлә
Замана салам верди.
Ачыглы бахыб Заман
Достундан үз чевирди.
Чох тәәччүблә Рамиз
Замана деди: — Нә вар?
Нијә гашгабағындан
Јағыр гара булудлар?
Мән ки, сәнә јаманлыг
Етмәмишәм, әзизим!
Арамызда јолдашлыг,
Мәһәббәт олмуш бизим.
Чалышмышам күл гәдәр
Мәндән инчимәјәсэн,

Нисс едирәм, гэлбиндә
Инчиклик вар дејәсэн.
Бунун сәбәби нәдир?
Сөјлә, кизли галмасын!
Неч олармы дост достун
Саламыны алмасын?
Заман деди: — Сынагдан
Чыхартдым сәни дүнән,
Бәрк ајагда бир көмәк
Көрә билмәдим сәндән.
Чографија дәрсини
Сорушанда мүәллим,
Назыр дејилдим дәрсә,
Бағланды ағзым, дилим,
Көзүмү зилләдим ки,
Дәрс дејәсэн хәлвәт.
Сакит бахыб вермәдин
Ишарәмә бир диггәт...
Дүшүн көр бундан сонра
Достлуғумуз тутармы?
Бәрк ајагда јахшы дост
Достуну унудармы?
Замандан бу сөзләри
Ешидиб деди Рамиз:
— Бир синифдә охујуб
Јахын дост олмушуг биз.
Билмәдијин дәрсләри
Әкәр хәлвәт десәм мән,
Дост дејил, кәрәк мәни
Сән бир дүшмән биләсэн;
Чүнки тәнбәллик едиб
Кәзәрсән бош-бошуна,
Бәнзәјәрсән инан ки,
Сән бир тутугушуна.

Заман хәчаләт чәкди
Рамизин сөзләриндән,
Пешманлыг нисс олунду
Јашармыш көзләриндән.

ГАРАНГУШЛАР

Бир күн жығышараг бир дәстә ушаг,
Достлары Араза кетдиләр гонаг.
Отуруб ширинчә етдиләр сөһбәт,
Онларын сәсијлә долмушду һәјәт.
Күндүзүн көзүнә ејванда бирдән
Дәјди гуш јувасы, галхыб јериндән
Деди: — Ај ушаглар, бирчә бахын, гуш
Ејванда нә гәшәнк бир јува гурмуш!—
Јахшы көрмәк үчүн гарангушлары
Намы тез јүјүрдү ејвана сары.
Ана гарангушу бир горху алды,
Чив-чив едә-едә енди, учалды,
Көзү дөрд тәрәфдә, гулағы сәсдә
Доланырды тез-тез јуванын үстдә.
Гушчуғаз нә көчә билир јериндән,
Нә кечә билирди көрпәләриндән.
Чүнки балалары лүмәк-лүмәкди,
Ганады, гујруғу һәлә көдәкди.
Гарангуш горхурду, ушаглар чыхар,
Зәһмәтлә гурдуғу јуваны јыхар.
Елчин, Күндүз, Араз күлүшүрдүләр,
Каһ атылырдылар, каһ дүшүрдүләр.
Гышгырырдылар:—Бир гуша бах, гуш-гуш!..

Чырпынырды јенә ана гарангуш.
Араз фәрасәтли, зирәк ушагды,
Чох мәрһәмәтлијди, гәлби јумшагды.
Одур бирдән буну дујуб дајанды,
Гушун тәшвишини дүшүнүб ганды.
— Ај ушаглар, — деди, бу јазыг ана
Көрпәләрчин әсир, дәјмәјәк она!
Тез олун, чәкилин, дураг бир јанда,
Гурмаз јувасыны јохса ејванда.
Һәр сәһәр учараг јашыл бағларда,
О, чүчү гојмајыр көј будагларда.
Әкәр ағачларда галса чүчүләр,
Верәр мејвәләрә чох бөјүк зәрәр...
Ушаглар Аразын сөзүнә бахды,
Чәкилиб гушлары раһат бурахды.
Гарангуш јуваја тәрәф јөнәлди,
Көрпә балаларын јакына кәлди.

ӨЗҮНДӘН РАЗЫ

Бир ушаг таныјырам —
Өзүндән јаман разы.
Нә евдә дәрс өјрәнир,
Нә дә ки, јазыр јазы.
Сорушанда: һесабдан
Нечин «ики» алмысан?
Дејир: һесаб өјрәнмәк
Сәнә кәлмәсин асан.
Рәгәмләр илан кими
Кәлиб гаршымда дурур.

Беши дөрдә вуранда,
Елә бил мәни вурур.
Дејәндә: бәс тарихдән
Нијә «пис»дир гијмәтин?
Дејир: тарих дәрсимиз
Јаман чәтиндир, чәтин.
О гәдәр һадисәләр,
Ишләр олуб дүнјада.
Мән һа фикирләширәм
Бирчәси дүшмүр јада.
— Чографијадан нечин
Чаваб вермәдин дүнән?
— Ахы јүз-јүз шәһәри
Нечә хатырлајым мән?
Нә маһир үзкүчүјәм —
Үзүм чајда, дәниздә,
Нә дә ки, бир сәјјаһам —
Долашым дағда, дүздә.
— Нијә ана дилинә
Һазыр дејилдин бу күн?
— Елә бил ки, дилимә
Вурулмушду бир дүјүн:
Чох чалышдым, синифдә
Көстәрим бөјүк һүнәр,
Ше'р јадымдан чыхды —
Дејә билмәдим әзбәр.
Һејрәтлә бахыб она
Дедим: фикрин нәдир, сән
Кәлән ил дә синифдә
Галмагмы истәјирсән?
Деди: һәр синифдә мән
Икичә ил галырам.
Бу ил «ики» аланда
Кәлән ил «үч» алырам.

БАЛАЧА ДҮЛКӘР

Намы јахшы таныҗыр
Бизим гочаг Әнвәри,
Синифдә чох сефирләр,
Бу балача дүлкәри.
Евләриндә Әнвәрин
Вар балтасы, мишары,
Кәлбәтини, чәкичи,
Ики-үч чүр мисмары.
Кичик дүлкәр тахтадан,
Кәтил, маса дүзәлдир.
Ағачдан јухајајан,
Охлов, әса дүзәлдир.
Әнвәр өз бабасындан
Өјрәниб бу пешәни.
Ејванда ишләмәјә
Ајырыб бир кушәни.
Дүзәлтдији шејләрә,
Достлары бахсын дејә,
Бир-биринин јанында
Дүзүб, гојуб сәркијә.
О, бу күн гардашына
Дүзәлдиб бир араба;
Бабасындан сорушур:
Нечәдир бу, ај баба?
Баба бахыр диггәтлә,
Сөјләјир: Әнвәр, әһсэн!
Кәләчәкдә бир јахшы
Уста ола биләрсән.
Бабасынын сөзүндән
Чох фәрәһләнир Әнвәр.
Даһа артыг һәвәслә

Чалышыр кичик дүлкәр.
Дәјирми маса, диван,
Сандыг, долаб дүзәлдир.
Бахан дејир: бу шејләр
Бир-бириндән көзәлдир.

БАЛЫГЧЫЛАР

Кечәдир, сакит кечә,
Дәниз јатыб, сулар лал.
Бир ити хәнчәр кими
Көјдә парлајыр һилал.
Узагда ағ булудлар
Сүзүлүр үфүгләрдән,
Күмүш сулар үстүндә
Ганад ачыб бир јелкән.
Балыгчылар гајыгла
Чыхыб јенә Хәзәрә.
Шаиранә көрүнүр
Бу лөвһә, бу мәнзәрә...

Балыгчылар дәниздә
Чалышыр сәһәрәчән,
Башларынын үстүндән
Кечир думан, кечир чән.
Әсәр етмир онлара
Дәнизин күләкләри,
Полад кими мөһкәмдир
Гүввәтли биләкләри.
Дан јери ағаранда

Парлајыр ал шәфәгләр,
Аловдан көјнәк кејир.
Үфүгләр сәһәр-сәһәр;
Овдан кери гајыдан
Гајығын ағ јелкәни,
Гүрурла саламлајыр
Әзәмәтли өлкәни.

ГОЧА БӘННА

Будур, дашлары јонуб
Ев тикир гоча бәнна.
Күндән-күнә јүксәлир,
Баш чәкир көјә бина.
Өз ишиндә чалышыр
Гоча, кәнч бир үрәклә.
Сәадәти бир саныр
О, шәрәфли әмәклә.
Јаратдығы евләрин
Инчә, зәриф нахышы
Һејрәт верир инсана,
Гамашдырыр бахышы...
Бир чох биналар тикиб
Гоча бәнна шәһәрдә,
Кәзир онун сәһбәти
Ағызларда, дилләрдә.
Зәһмәтсевән устанын
Бөјүк һүнәри вардыр,
Јаратдығы һәр бина
Кәнч нәслә јадикардыр.

ДОСТУМ

Мәним бир достум вар ки,
Ајрылмыр ондан үрәк.
Сәһбәт едиб көрүшәк
Достумла һәр күн кәрәк.
Мараглы сәһбәтләри
Нечә дә ширин олур.
Саһилсиз дәниз гәдәр
Сөзләри дәрин олур.
Ачыр јерин сиррини,
Өјрәдир улдузлары.
Тәсвир едир пајызы,
Јајы, гышы, баһары...
Чајлардан, дәнизләрдән,
Булағлардан данышыр.
Мешәләрдән, дүзләрдән,
Јајлағлардан данышыр.
Онун бөјүк һүнәри
Дағлар гәдәр гәлбидир.
Һәр алимин, әдибин
Гәлби онун гәлбидир.
Ким севмәз белә досту, —
Ки, вар минбир һикмәти.
Кимин олмаз китаба
Һөрмәти, мәһәббәти?

МЕШЭЛЭР

Нэ көзэл, нэ сэфалы
Олур бизим мешэлэр.
Этир сачыр һәр јана
Лалэлэр, бәнөвшэлэр.

Јер јашыл, көјләр јашыл,
Јарпаглар пычылдашыр,
Кәздикчә мешәдә мән
Севинчим ашыб-дашыр.

Көрүрәм ки, ағачлар
Вериб бурда баш-баша.
Ајна сулар ахдыгча
Чырпылыб дәјир даша,

Дағылыб сәпәләнир
Этрафа улдуз кими,
Бурда һава саф олур,
Сәрин олур буз кими.

Ешидирәм һәр јандан
Бөчәкләрин сәсини,
Гушларын көнүлачан
Севимли нәғмәсини.

Әсән күләк дә һәрдән
Санки көзәл неј чалыр.
Башымын үзәриндән
Көјә гартал учалыр.

Гаралыр һава бирдән,
Тутулур көјүн үзү;
Елә бил ки, бир анда
Кечә удур күндүзү.

Шиддәтли јағыш јағыр,
Илдырымлар курлајыр.
Сонра јенә үфүгләр
Јагут кими парлајыр.

Меш әсир јаваш-јаваш,
Сүзүлүр көјдән булуд.
Бүрүјүр һәр тәрәфи
Јенә дәрин бир сүкут.

Јер јашыл, көјләр јашыл,
Јарпаглар пычылдашыр,
Кәздикчә мешәдә мән
Севинчим ашыб-дашыр.

КҮН, ЧЫХ

Күн, чых, күн, чых!
Көһәр аты мин, чых.
Чәмәнләрә вер ишыг,
Күлләр алсын јарашыг,
Шәфәгиндән бәзәнсин
Бағчаларда сармашыг.

Күн, чых, күн, чых!
Кәһәр аты мин, чых.
Гој ағарсын тәпәләр,
Парылдасын ләпәләр,
Јухусундан ојансын
Ширин дилли көрпәләр.

Күн, чых, күн, чых!
Кәһәр аты мин, чых.
Кедәк баға, бағчаја,
Ахышаг мејданчаја,
Орда ојнајаг, күләк,
Дөнәк чошғун бир чаја.

ГУЗУМ

Јаз кәлиб чошур сулар,
Чичәкләниб арзулар.
Јајылыб чөлә, дүзә
Көрпә-көрпә гузулар.

Гузум, кәл, ај гузум, кәл,
Ај мәним јалгызым, кәл.
Сәнин зәриф бојнуна
Зынгыровлар дүзүм, кәл.

Мән кәзирәм чәмәндә,
Јолдаш ол мәнә сән дә,
Дујаг јазын әтрини
Нәркиздә, јасәмәндә.

Гузум, кәл, ај гузум, кәл,
Ај мәним јалгызым, кәл,
Сәнин зәриф бојнуна
Зынгыровлар дүзүм, кәл.

ХӘЗӘР

Хәзәр, Хәзәр, чошғун Хәзәр!
Далған көјәрчинә бәнзәр.
Сәһәр, ахшам гучағында
Кәми үзәр, гајыг кәзәр.

Дәнизчиләр үзә-үзә,
Суларында кәзә-кәзә,
Доғма гардаш елләриндән
Пај кәтирир һәр күн бизә.

Дәнизчиләр билмәз туфан,
Билмәз јағыш, билмәз думан,
Сәнин доғма суларында
Кешик чәкәр һәр бир заман.

ГЫШ БАБА

Кечди дэниз, ашды даҕ
Кэлди бизэ бир гонаҕ
Сачлары гардан дүмаҕ.
Сөjlэдик: алгыш, баба!
Шахта баба, гыш баба!

Чөлдө чыхыб гар дизэ,
Jолка гонагдыр бизэ.
Нэгмэ деjиб үз-үзэ
Сөjlэдик: алгыш, баба!
Шахта баба, гыш баба!

Бурда вериб эл-элэ
Оjнаjырыг бах белэ,
Сэс jаjылыр һэр елэ:
Аj сэнэ алгыш, баба,
Шахта баба, гыш баба!

ХРИЗАНТЕМ

Күнэш телли хризантем
Инчэ паjыз чичэjи;
Чэмэнлэрин көзэлидир,
Баҕчаларын көjчэjи.
Аҕ, чэһраjы, мави, сары
Рэнки көнүл охшаjыр.
Хэзан кэлир, күллэр солур,
Хризантем jашаjыр.

АКАСИЈА

Акасија! Jарашығы,
Бэзэjисэн күлзарын.
Бэхтиjарсан, хош чағында
Jаранмысан баһарын.
Этрин хошдур, рэнкин гэшэнк
Инчи кими дүмаҕсан.
Jаз кэлэндэ баҕчаларда
Эн севимли гонагсан.
Сабаһ jели һэр тэрэфэ
Jаjыр көзэл этрини,
Маj көзэли! Бизим еллэр
Эзиз тутур хэтрини.

БУЛАГ

Дурна көзлү сэрин булаг,
Мэскэниндир күллү jаjлаг.
Марал ичир суларындан,
Көлкэ салыр сэнэ говаг...

Даҕ дөшүндэ дурулурсан,
Гаjалардан бурулурсан.
Шырылдаjыб ахан заман
Елэ бил ки, парлаг нурсан.

Шербэтисэн көj jаjлағын,
Jаjда олур чох jыҕнағын,
Еллэр кэлир көрүшүнэ,
Эскик олмур һеч гонағын.